

DE HEEMKUNDIGE EN DE VOGELKUNDE

Een volksspreuk zegt : «De vogel zingt zooals hij gebekt is.» Als onervaren redenaar, als man van de wetenschap, die noodzakelijkerwijze meer wetenschappelijk dan letterkundig «gebekt» is, benuttig ik dit spreekwoord om uw toegevendheid in te roepen.

En om dadelijk tot de kern van mijn onderwerp te komen, waarvan de opgave luidde, «De heemkundige en de vogelkunde», moet ik beginnen met de volksspreuk die ik heb ingeroepen, als vogelkundige te negeeren, en te verklaren dat de vogel niet «zingt zooals hij gebekt is». De waarheid is prozaïscher : de vogel eet zooals hij gebekt is.

Met een nauwkeurig betoog, door tal van voorbeelden, zou ik kunnen bewijzen dat, bij de vogels, vaak gelijkaardige tonen en wendingen door zeer verschillende bekken worden geuit en dat de natuur de vogels met snavels heeft begiftigd, zoodanig dat het veroveren of het innemen van voedsel, somtijds door echt vernuftige mechanismen worden bevorderd. Ik stip dit onjuiste spreekwoord aan, omdat het als een symbool, of althans een onrechtstreekse onderlijning vormt, van de talloze verkeerde denkbeelden, die omtrent onze gevederde vrienden blijven heerschen.

Ons volk is over het algemeen onwetend van al het lieve, het schoone, het interessante, zelfs het belangrijke dat de vogelkunde kan ont-hullen.

En hier komt dadelijk de taak van den heemkundige aan het licht, het nuttige dat door hem, ook op dit terrein, kan worden volbracht.

Hij moet zich onder meer tot doel stellen de bewoners van zijn heem, verstandelijk en zedelijk, hooger op te tillen, door een veelzijdige, zij het soms diskreet opgedrongen ontwikkeling. Niets past daartoe beter, dan het leer-materiaal ter plaatse zelf : de inwijding in de schoonheden, de merkwaardigheden en de hogere beteekenis van alles wat het heem vult en siert.

De fauna, en niet het minst de gevleugelde fauna, is een sieraad van het heem, méér dan u sieraad : een noodwendig bestanddeel. Een Fransch spreekwoord zegt : «Qui s'aime se connaît». Ik ben nu eenmaal begonnen met spreekwoorden te bevitten. Ik vind dat men beter zou zeggen : «Qui se connaît s'aime.» Wat men dieper kent, begrijpt men beter. En het begrip is veelal de basis van een vredig en liefdevol samenhooren en samenwerken.

Op het plan dat wij thans beschouwen zou ik hetzelfde durven beweren. De grondiger kennis van het heem in zijn veelvuldige bijzonderheden, zal een beter begrip van de stoffelijke, ja, van de zedelijke en sociale beteekenis van dat heem doen ontstaan en door dit nader besef, zal meer liefde, meer vereering, meer offerzin voor het heem ontluiken.

Tot het bereiken van dit doel moet de heemkundige zich dus inspannen om, onder meer, de kennis van de eigen vogelwereld, en haar beteekenis in het kader van de vogelwereld en het vogelwezen in het algemeen, bij de heembewoners te ontwikkelen.

De vogels zijn een mooi, een aantrekkelijk onderdeel van onze woonsfeer, misschien wel het aantrekkelijkste, de meest nieuwsgierigheid en weelust wekkende voor den eenvoudi-

gen bewoner van het heem. En de eenvoudige mensch, meer dan de elite, moet tot een hooger waardeering van zijn milieu, tot een beter zedelijke en sociale aanpassing aan zijn omgeving worden opgeleid.

Een vruchtbaar werkterrein dus voor den heemkundige : toonen, hoezeer, tot nu toe onopgemerkte schoonheid en schijnbaar uiterlijke liefstaligheid, waarlijk dieper beteekenis, geordende doelmatigheid en werkelijk nut behelzen.

Ten overstaan van de heemkunde moet de vogelkunde, in haar dubbele uiting worden beschouwd en dus op een dubbel gebied worden bevorderd : op het terrein der wetenschap en op dat van de folklore.

De belangstelling voor de ornithologie was tot voor kort, bij ons volk eerder gering. De laatste jaren brachten een zekere kentering. Zulks gebeurde wel een weinig dank zij uit den vreemde herkomstige vulgarisatiewerken. Toch werd het diskrediet waarin de vogelstudie was gevallen niet voldoende bekampt. Dit was mogelijk wel een overblijfsel van de reactie der weldenkende menschen tegen de vroeger zoo vaak misopgevatte en slecht, ja, meedoogenloos voldane liefhebberijpraktijken : onbegrensd vangen en verdelgen van bepaalde soorten, vinkenverblindings enz. Een bewijs te meer dat hier nuttig opvoedingswerk, zelfs werk van eerherstel ten bate van de gezonde liefhebberij moet worden aangepakt.

Wij zullen dus eens bondig nazien hoe de heemkundigen op de beide gebieden van de wetenschap en de folklore zeer doelmatig, zedelijk saneerend, beschaveid en onderrichtend kunnen optreden.

**

Ten eerste op *wetenschappelijk* gebied.

Zooals alle natuurwetenschappen is de vogelkunde vooral gebaseerd op de waarneming. Wat een som van onverpoosde inspanning, ontelbare opsporingen en onderzoekingen, werk, tijd en onkosten vertegenwoordigt niet dat enkele woord !

Ja, er werden reeds merkwaardige uitslagen geboekt, verrassende, moeiteloone zekereheden bekomen; doch zelfs de wetenschappelijke ornithologen zullen toegeven, dat zóóveel nog te ontdekken valt, zóóveel duister blijft, zóóveel nog met geen beslistheid kan worden geformuleerd.

Dit geldt vooral de zeden en gewoonten der vogelen, alsook hun vermogens en bekwaamheden. Ter opheldering van vele punten is een gestadige en nauwkeurige observatie noodig, ter plaatse zelf waar de vogels leven en nestelen.

De heemkundige kringen moeten helpen daartoe bereidwillige, eerlijke, toegewijde medewerkers aan te kweken. Hoe kan dit gebeuren?

Ten eerste, door van jongsaf de belangstelling bij de kinderen op te wekken en ze naar een gezonde opvatting der vogelstudie te richten.

Tegenwoordig wordt in het onderwijs slechts weinig over vogelkunde gedoceerd. Zelden wordt meer dan een droge classificatie der vogelsoorten opgegeven. Ik weet niet of de onderwijsprogramma's meer uitbreiding toelaten. Ik weet echter wel dat een goedmeened onder-

V.V.H.

wijzer, zonder daarom meer tijd van den uur-rooster te vergen, door een bepaalde manier van les geven, gemakkelijk belangstelling kan wekken, zelfs 'n bijzondere nieuwsgierigheid, een drang tot nauwkeuriger en meer gedetailleerde kennis, welke de leerling dan, op eigen initiatief, door lezing en persoonlijke waarneming, zal trachten te volledigen. Wat minder classificatie en wat meer over het wezen, de morfologie, het instinkt, de gewoonten, de merkwaardigheden van de vogels - het liefst van onze vogels - dit alles af en toe anecdotisch geïllustreerd!

De heemkundige kringen groepeeren tal van onderwijzers. Men zou ze gemakkelijk in die richting kunnen aansporen. Een verstandig en welwillend onderwijzer kan meehelpen zonder in het minst aan zijn verplichtingen tegenover het leerprogramma te kort te komen.

Een tweede middel ter uitbreiding der ornithologische belangstelling, door de heemkundige kringen gemakkelijk aan te wenden, is het verspreiden van lektuur.

Er zijn in de laatste jaren zeer interessante werken verschenen, vooral in het buitenland. Er bestaan merkwaardige Noordnederlandsche uitgaven. Jammer genoeg zijn deze soms wat duur. Kan door de heemkundige kringen niet worden uitgezien naar een middel om dergelijke boeken uit te leenen?

Er bestaan ook reeds zeer nuttige, betrekkelijk volledige en nauwkeurige zakgidsen voor het herkennen der vogels in de natuur. Dergelijke determinatieboekjes zouden door plaatselijke kringen ter beschikking moeten worden gesteld van zoeklustige leden.

Zoo teekent zich een derde, meer doelmatig middel af ter bevordering van de vogelkundige studie: het stichten, in den schoot van zekere heemkundige kringen, van een afdeling bestaande uit reeds meer ingewijde personen, die zich, in de omgeving, met ernstige waarnemingen willen gelasten. Hier moet beroep kunnen worden gedaan op betrouwbare, eerlijke medewerkers, bewust van het wetenschappelijk karakter hunner opsporingen, vooral bekommerd om nauwkeurigheid en waarheid, niet geneigd tot denkbeeldige beweringen met het doel zichzelf interessant te maken, en die niet terugdeinzen voor vermoedende tochten door veld en bosch, geduldige, urenlange afwachting, en niet het minst voor ontgoochelingen.

Beweringen moeten zooveel mogelijk door bewijzen worden gestaafd: fotografieën, voorwerpen ter plaatse gevonden enz. Sommige waarnemingen kan men ook slechts met behulp van verschillende medewerkers uitvoeren. Een heemkundige kring kan dus dergelijke navorschingen in vele gevallen en op vele manieren vergemakkelijken. Waarneming ter plaats is daarenboven soms een kiesche zaak. Nesten en omgeving der nesten mogen niet worden verstoord. Het vangen van vogels kan nuttig zijn, bijvoorbeeld voor het ringen ten behoeve van opzoekingen nopens den trek en het terugkomen van zekere individuen naar dezelfde broedplaatsen. Het ringen der pas uitbroeide kleintjes is soms ook zeer interessant. Nog een delicaat werkje, voor bevoegde en voorzichtige personen.

Welk schoon werk kan door de verstandhouding van enkele leden van den heemkundigen kring niet worden verricht! Door persoonlijke

initiatieven werden reeds verbazende uitslagen bereikt; samenwerking kan nog veel beters.

Jongens zelfs, die door den onderwijzer tot eerlijke welmeenende liefhebbers worden opgeleid, kunnen zeer nuttig meewerken. In dit verband haal ik een zinsnede aan uit «Het Vogeljaar» van Dr. Thysse:

«O, als die boerenjongens, die nu niets anders doen dan nesten vernielen, eens aan 't nesten bestudeeren gezet konden worden, wat zouden we dan opschieten! Gelukkig zijn er al flinke onderwijzers bezig de witkoppige rakkers in de goede richting te sturen, maar wat is er daar een geduld, tact, kennis en volharding voor noodig.»

Dit citaat leert ons dat in Nederland sommige onderwijzers het nut van dergelijke opvoeding hebben ingezien. Daarbij, opvoeding, op gelijk welk gebied, helpt altijd mee tot een globale verheffing van het zedelijk peil.

Dr. Thysse schrijft bovenvermelde uitlating in een kapittel over het geheim van den koekeek. Ik stip dit aan als voorbeeld, om te laten blijken dat er, zelfs in onze plaatselijke vogelwereld, zooveel kleingheden nog onopgehelderd blijven en nochtans zeer wetenswaardig zijn, omdat zij, samengebundeld, een nieuw licht kunnen werpen op ingewikkelde problemen over instinkt, begaafdheden enz.

Er is nog een vierde manier waarop de heemkundige kringen de ernstige zoekers grootlijks kunnen steunen, nl. door deze personen in betrekking te brengen met de wetenschappelijke ornithologische en natuurhistorische instellingen en musea. Heel nuttige inlichtingen en richtlijnen kunnen door de officieel aangestelde geleerden worden gegeven, terwijl de heemkundige kringen de leiding kunnen nemen van gevraagde of aangeduide opzoekingen.

De kringen kunnen ook brief- en gedachtenwisseling doen ontstaan tusschen vorschers in verschillende gedeelten van het land. Merkwaardige bevindingen worden daardoor soms opgedaan. Deze bevindingen worden door de officieele instellingen graag opgeteekend.

Men ziet het, er kan een heele bedrijvigheid ontstaan, uitgroeiend tot een zeer nuttige collaboratie aan het groote werk der wetenschap.

**

Op *folkloristisch* gebied, is de taak der heemkundigen niet minder belangrijk. Hier wordt de vogelkunde beschouwd in haar verband met volksgebruiken en volksverlevingen. Bovendien het optreden als leidend en oriënteerend organisme wacht den heemkundigen kring hier een arbeidsveld waarop rijkelijk is te zanten. De heemkundige zal zich hier beter thuis gevoelen, en de doelmatigheid der raad- en richtinggeving zal ook verdubbelen.

De vogelliefhebberij, de oppervlakkige liefhebberij zonder meer, bestaat zowat overal en heeft ook altijd bestaan. Van kindsbeen af wordt de mensch tot de vogels aangetrokken. Kleur en zang, vertrouwelikheden en zeldzaamheid bekoren om de beurt.

De liefhebberij zou echter verstandig moeten worden begrepen en noch verstandiger worden voldaan. De vogels, de gekooide vogels het meest, moet men oprecht «liefhebben». Hier dringt zich weerom een gewichtige opvoeding op, die van de school uit, ja zelfs van uit het ouderlijk huis, vanaf de kinderjaren, volhar-

dend n
Lief
berede
onderg
gel in
liefde
hem h
zorgen

veel o
vangen
schreve
pijn v
stuurd
tegen k

Naar
meen
goed e
Niet z
uitslag
ken en
den vo

Bij h
vogelij
den zo
hun zo
bij de
jaren?

zanger
berij is
het laa
liefhebb
houden
en bene

inspant
op te m
gensch
voet m
ondervi

gensch
te verw
Derg
door vr
velen w

En w
men nie
vogels
van stad
te omze

Daarove
notaboe
tig te w
schers
vaak aan

zamelaan
der van
Er zijn
drukwek
slachtoff

jaarlijks
en in de
komen.
Heron
ierenbe

Door de
ten tuss
vangen
soorten
Het si
volière,
duizende
gaat te v
het groo

zende uitslagen
g veel beters,
onderwijzer tot
ers worden op-
ewerken. In dit
e aan uit «Het

e nu niets anders
as aan 't nesten
len, wat zouden
zijn er al flinke
pige rakkers in
ar wat is er daar
volharding voor

erland sommige
elijke opvoeding
eding, op gelijk
tot een globale
l.

ermelde uitlating
m van den koe-
eld, om te laten
laatselijke vogel-
nog onopgehel-
r wetenswaardig
eld, een nieuw
wikkelde proble-
en enz.

waarop de heem-
zoekers groote-
r deze personen
de wetenschappe-
rhistorische in-
tigitte inlichtingen
officieel aange-
even, terwijl de
ing kunnen ne-
de opzoekingen.
f- en gedachten-
n vorschers in
het land. Merk-
daardoor soms
worden door de
geteekend.

ele bedrijvigheid
zeer nuttige col-
der wetenschap.

e taak der heem-
rijk. Hier wordt
aar verband met
everingen. Bene-
en oriënteerend
digen kring hier
ijk is te zanten.

beter tehuis ge-
er raad- en rich-
n.

pervlakkige lief-
zoowat overal en
an kindsbeen af
sls aangetrokken.
eid en zeldzaam-

erstandig moeten
standiger worden
oide vogels het
iefhebben». Hier
chtige opvoeding
zelfs van uit het
derjaren, volhar-

dend moet worden doorgevoerd.

Liefhebberij mag niet onttaarden in een onberedeneerd gevangen nemen en verder aan ondergang blootstellen. Wanneer men een vogel in huis wil houden, moet men hem met liefde behandelen en ook zeker zijn dat men hem het onontbeerlijk voedsel en de noodige zorgen kan verschaffen.

Vogel in huis! - Hier ontmoeten we het veel omstreden vraagstuk van den vogel in gevangenschap. Boekdeelen werden erover geschreven, talrijke manifesten van maatschappijen voor dierenbescherming werden rondgestuurd. Men zou in lange pleidooien voor en tegen kunnen uitweiden.

Naar ervaringen die ikzelf heb opgedaan, meen ik dat sommige soorten zich verbazend goed en rap bij de gevangenschap aanpassen. Niet zelden was ik getuige van ongelooflijke uitslagen, in zake het tam of vertrouwelijk maken en zelfs het africhten van gevangengehouden vogels.

Bij hoeveel werkmensen in de stad is het vogeltje in de kooi ook niet als een stukje van den zonnigen buiten, dat blijft voortleven in hun zolderkamertje en hun vaak nog eens troost bij de herinnering aan het dorp van de kinderjaren? Bij zulke mensen wordt de kleine zanger bemind en vertroeteld. Zulke liefhebberij is niet uit den boeze. Evenmin kan men het laakbaar vinden dat een meer begunstigde liefhebber, in een goed gebouwde en onderhouden voliëre, een verzameling vogels houdt en benevens het genieten van hun gezang, zich inspant om hun manier van doen nauwkeurig op te nemen, nagaat hoever zij aan de gevangenschap wennen, op meer vertrouwelijkjen voet met den mensch willen leven, tracht te ondervinden of deze of gene soort in gevangenschap wil voortkweken, hybridaties tracht te verwezenlijken enz.

Dergelijke goedbegrepen liefhebberij kan door vriendelijke en vormende raadgeving bij velen worden gewekt.

En wat al folkloristische ontdekkingen doet men niet bij het praten over vogels houden en vogels vangen, met de eenvoudige bewoners van stad en dorp! Iedere streek, iedere gemeente omzeggens, bezit haar eigen bijzonderheden. Daarover kan een heemverkenner een heel notaboekje vullen. Er dient hier echter omzichtig te worden gezift. Vogelvangens zijn als vischschers en jagers. Hun vertellingen grenzen vaak aan het ongelooflijke. De verstandige verzamelaar zal meer het procédé, dan de cijfers der vangens opteekenen. Van cijfers gesproken. Er zijn getallen die, jammer genoeg, soms indrukwekkend hoog stijgen: namelijk deze der slachtoffers van de groote trekvangens, die jaarlijks op de markten, in de verkoophallen en in de uitstalramen der wildwinkels terecht komen.

Meromtrent uiten de maatschappijen voor dierenbescherming zeer rechtmatige klachten. Door de kringen zou soms nuttig kunnen worden tusschengekomen om in hun streek het vangen van bepaalde soorten of tot bepaalde soorten te doen beperken. Dat is heemschut!

Het sijsje in de kooi, een zanglijster in de voliëre, zulks is aan te nemen... duizenden en duizenden zanglijsters op de wildmarkt, dat gaat te ver! Men mag het kleine niet laken en het groote lichtzinnig of moedwillig voorbij-

zien. Ik heb een dame gekend, lid van ik weet niet hoeveel liefdadige vereenigen, die zich ergerde om een putter in de kevie van een eenvoudigen schoenlapper, en anders met zichtbaar welbehagen en gastronomischen wellust, een half dozijn zanglijsters verorberde, door den jachtwachter in haar eigen tuin meedoogenloos geslachttofferd.

Zeër interessant is de studie van de vogelspele en -prijskampen in de verschillende gewesten van het land. Hier heeft de dierenbescherming schoon werk verricht. Het barbaarsche vinkenverblinden is thans grootendeels uitgerooid. De eigenaardige vinkenbettingen leven voort, hebben hun argelooze wreedheid verloren en blijven niet min typisch en pittoresk. Hoe rijk zijn ze aan folkloristische bijzonderheden! Heemkundigen kunnen hier veel wetenswaardigs vergaren. Goede wenken kunnen ook gegeven worden bij terug opkomende volksspelen, zooals bij de weer zoo gegeerde haantjeskraaiprijskampen. Hoe rijk en noteerenswaard de gewestelijke benamingen der vogels! Vele dezer volksnamen zijn zeer kenschetsend en, beter dan de wetenschappelijke naam, beter soms dan een heel kapittel, schilderen zij den vogel in één enkelen trek. Sommige namen zijn als gecondenseerde gedichten. Het vergelijken van al de benamingen is belangwekkend op velerlei gebied, niet het minst voor de taalkunde en zelfs voor de wetenschap.

Hoe rijk ook de volkslegenden omtrent onze vogels. Hevele wonderbare vertellingen, lieve en aangename om kinderen te vermaken en op te leiden, diepzinnige ook wel, met filosofischen ondergrond, ware lessen van levenswijsheid.

De legende is als de verluchting van het boek der wetenschap. Een titelplaat, een fijn of humoristisch versierde beginletter sporen aan tot het lezen van den eersten zin. De legende kan ons tot de nieuwigierigheid, tot de begeerte naar wetenschappelijke waarheid verlokken.

De legende schaadt niet aan de wetenschap. Maar ze moet als legende worden voorgesteld en niet als schijnwaarheid. Ze moet dichterlijk, zedelijk hoogstaande en zinbeeldig zijn. Het schaadt niet dat het gedicht ons aandoenlijk verhaalt hoe het roodborstje zijn keeltje bebloedde aan de doornen kroon van den gekruisten Kristus. Het is echter onverantwoordelijk nog langer het verzinsel te verspreiden, waaraan men vroeger algemeen geloofde, dat het roodborstje de wintervorm is van het moete zomersche muurnachtegaltje. Aristoteles verkeerde in dezen waan. Slechts sedert Buffon en de encyclopedisten heeft men de theorie der emigratie willen aannemen. Thans nog zijn er te lande menschen die meenen dat sommige merkwaardige vogels zich 's winters onder water laten vastvriezen, daar inslapen, en met de lente, weer springlevend, kleurig en fleurig, uit hun verkleumende kluisters ontsnappen.

Ook hier staat de kringen een heilzaam werk van keuring, zifting en vingerwijzing te wachten.

***

Ik durf hopen dat ik U heb kunnen overtuigen van de groote hulp die door de heemkundigen aan den vooruitgang der vogelkunde en ter verspreiding van vogelkundige ken-

nis kan worden verleend.

Ik heb mij meermalen moeten bedwingen om niet uit te weiden. Er is zooveel schoons en zooveel nuttigs over de vogelen mee te deelen.

Ik had zoo graag door het opsommen van merkwaardigheden uw belangstelling en genegenheid nog meer willen opwekken voor het vak dat mijzelf zoozeer heeft weten te boeien. Natuurlijk elkeen pleit voor zijn vak. «Mijn kind, schoon kind». Maar ik hoop toch, dat U, heemkundigen, zult hebben ingezien dat door U, ten bate van dit vak, ook veel schoons en nuttigs kan worden verricht, dat overigens volledig overeenstemt met het doel der heemkunde zelf: door de kennis van en de liefde tot het heem den mensch opvoeren tot een hooger geestesleven, tot het begrijpen van zijn plaats en zijn

rol in Gods merkwaardige schepping, tot het aanvoelen dat alles wat ons omringt niet louter stoffelijk en oppervlakkig is en dat het alle-daagsche zelfs, ons ten dienste, zoo wonderbaar werd geordend. Guido Gezelle eindigde zijn leven met een heerlijk woord, dat misschien sommigen verwonderd doet opkijken, maar dat zoo zwaar is aan betekenis: «Ik hoorde de vogelkens zoo geerne schufelen». Dit woord is zelfs te diepzinnig om deze zeer onvolmaakte spreekbeurt te besluiten...

Gezelle was dichter maar ook denker. Stervend dacht hij aan de vogels, die hem zoo vaak het verhevene van het menselijk leven hadden doen inzien, en in dankgebeden tot den hepper hadden doen bezingen.

Kortemark. Ir. JOZEF DE MEESTER.

ZESDE LIJST VAN CORRESPONDENTEN EN STUDIEKRINGEN

aangesloten bij het Verbond voor Heemkunde.

De cursief gedrukte namen duiden de plaatsen aan waar een aangesloten studiekkring voor heemkunde bestaat. Kringen en correspondenten beantwoorden graag heemkundige vragen, die niet te vaag of te algemeen gesteld zijn.

Wederkeerig dienstbetoon is plicht! Postzegel voor antwoord niet vergeten.

Wie wil op de zevende lijst voorkomen?

Aard (Geel) : Van Nooten-Prims J., schoolbestuurder

Appelterre : Ogiers Gerard, Z.E.H., onderpastoor, Dorp

Beveren-aan-de-Leie : Bruggeman Albert, Hoogstraat 10, Deerlijk

Buvingen : Wagelmans Paul, student, stoffenhandel

Dentergem : Coucke Gustaaf, landbouwdeskundige, Kerkstraat 13

Desschel : (Zie V+) Heemkring «Erfwacht», Markt 16

Dworp : Winderickx Désiré, student in de rechten, Kring 165

Eename : Van de Walle Ad., oudheidkundige, Grootestraat 27, Eine.

Eine : (Zie I+) Van de Walle Ad., oudheidkundige, Grootestraat 27

Elst : Romeyns Gilbert, beambte, Smisstraat 222

Erwetegem : Van den Bossche Maria, onderwijzeres, Smissenhoek

Galmaarden : Claus Gaston, plaatselijk sekretaris der N.L.V.C., Rodeweg 7

Geistingen (Ophoven) : Wieërs J. M. H., rustend schoolhoofd.

Groenendaal (Hoeilaart) : De Paep A. T., eere-schooldirecteur, Steenweg op Groenendaal 133

Harelbeke : (Zie II+) Ghysaert J., apotheker

Heverlee : (Zie II+) Vertommen Marcel, leeraar, Brugstraat 106, Leuven

Hofstade (Aalst) : (Zie IV+) Van Caekenberghe Aloïs, lic. i. d. wiskunde, Blekte 27

Kanne : Van den Houdt Leopold, Z.E.H., pastoor, Kerkrouw

Kasterlee : Van Gorp Jan, Dr., eere-atheneumleeraar, Pastorijstraat 2b.

Kaulille : Simons Michel, schoolhoofd

Kortessem : (Zie V) Van Vinckenroye Florent,

Drs germ. phil., Dorpstr. 11 (aanvulling)

Lanklaar : Peeters Polidoor, schoolhoofd

Lauw : Baillien Henry, drukker, Stationlaan 27,

Tongeren

Lede : Cool Jozef, burgemeester, Rammelstraat 1

Lembeek (Halle) : Devillé J., Stevens-Dewaelplaats 11

Lendelede : Van den Bussche Germana, onderwijzeres, Izegemstraat 774

Leuven (Zie III+) Vertommen Marcel, leeraar, Brugstraat 106

Markegem : Coucke Gustaaf, landbouwdeskundige, Kerkstraat 13, Dentergem

Mechelen-Bovelingen : Van Oost Willem, rustend gemeentesecretaris, Heerestraat 14

Meerhout : Van Genechten Jan, onderwijzer, Denbosch 17

Meeswijk : Pannemans Mathieu, Molenstraat 35

Michelbeke : Romeyns Gilbert, beambte, Smisstraat 222, Elst

Nederbrakel : De Schrijver Lodewijk, onderwijzer, Kruisstraat 338

Neerharen : Manders, onderwijzer, Steenweg 11

Okegem : De Roeck Emiel, beambte, Rattenberg 23

Oordegem : Van der Gucht Gaston, onderwijzer, Dorp 72

Oorderen : Franck Frans, beambte, Spekweg 10

Oostduinkerke : (Zie IV+) Bouquillon Jozef, onderwijzer

Ophoven : Wieërs J. M. H., rustend schoolhoofd, Geistingen

Oudenburg : De Sutter Karel, rustend onderwijzer, Zandvoordebrugstr. 10

Ruddervoorde : Roelof Gentiel, schoolhoofd, Vlaeminckstr. 180

Ruddervoorde : Verhaeghe Gerard, molentechnicus, Statiestraat 41

Ruiselede : (Zie IV+) Vandaele André, student, Abeelstraat 109 (Vlaagt)

Schalkhoven : Devue Gust, gemeentesecretaris.

Schuijferskapelle : Vandaele André, student, Abeelstraat 109 (Vlaagt), Ruiselede

Sinaai : (Zie IV+) Verschelden Karel, onderwijzer, Hulstbaan 30

Sint-Lievens-Essche : Cool Gustaaf, groothandelaar, Pieter Van Obberghenstr. 15, Evere

Sint-Pieters-Lille : Kersemans Emiel, leeraar, Hoeksken 17

Sleidinge : (Zie IV+) Van der Eecken Rudolf, onderwijzer, Dorp 83

Smeermaas (Lanaken) : Hoeven Jozef, onder-

wijzer, Ouwlekem :
Wolveterm

Consulen
eener heem
eigen weten
met raad en
Ze hoever
lichtingen te
te vaag of te
den gesteld.
Een postzeg
vergezellen

DEMEESTER
genieur-in
neraal vo
straat 13.
LOONTIEN
conservator
14, Ooster
der kust.
STEURS V
Kon. Astrid
oudheidk
STRUBBE
versiteit te
Westvlaan

MECHELEN
1 De Jongh
den : I.
3 De Poor
der)
2 De Vroed
landsche
druk)
0-2 XXX.
voor Oud
M. Boek
1 Goossens
de Dele.
3 Mertens
der).
1 XXX.
(schilder
3 van Dijk
lucht (v
0 Van Do
Baptist
taris de
3 XXX.
kunde).

MEENEN
3 Van der
du Dieu
MEETJESL
zie ook
2 Steghers
1 Vigouren
vertellin
MEETKER
2 Pollet J.
schiedk.
2 van Out
tendant
MEIGEM
zie Deit

wijzer, Oude Heerbaan 12
 Vlekkem : Coppens Hendrik, schoolhoofd
 Wolvertem : (Zie IV+) Ooms J., Drijppikkel-

straat 2
 Zwijnaarde : De Ley Herman, student Germ.
 phil., Hutsepotstr. 37

VIERDE LIJST VAN CONSULENTEN

Consulenten zijn vooraans
 eener heemkundige wetenschap, die op hun
 eigen wetenschappelijk terrein het Verbond
 met raad en daad willen bijstaan.
 Ze hoeven natuurlijk slechts leiding en in-
 lichteningen te verschaffen zoover de vragen niet
 te vaag of te algemeen of te onbescheiden wor-
 den gesteld.
 Een postzegel voor antwoord moet iedere vraag
 vergezellen !

- DEMEESTER Jozef, scheikundig ingenieur, in-
 genieur-inspecteur bij het Commissariaat-Ge-
 neraal voor 's Lands Wederopbouw, Torhout-
 straat 13, Kortemark : vogelkunde.
 LOONTIENS Carlo, archivaris-bibliothecaris en
 conservator der stedelijke musea, Rogierlaan
 14, Oostende : natuurkennis en geschiedenis
 der kust.
 STEURS Vaast, Dr Jur., wn. stadsarchivaris,
 Kon. Astridlaan 41, Mechelen : archiefwezen,
 oudheidkunde, bodemonderzoek.
 STRUBBE Egied, Mr., professor aan de uni-
 versiteit te Gent, voorzitter van den Bond der
 Westvlaamse Folkloristen, sekretaris van

- den Geschied- en Oudheidkundigen Kring
 (Emulatie) te Brugge, Sint-Gilliskerkstr. 10,
 Brugge : rechtsgeschiedenis.
 VAN GORP Jan, Dr. phil., eere-atheneumlee-
 raar, Pastorijstraat 2b, Kasterlee : heemkunde
 der Noorderkempen, vooral plaatsnaam- en
 familiekunde.
 VAN HAEGENDOREN Maurits, Dr., archiva-
 ris bij het Rijksarchief, Guido Gezellelaan,
 Heverlee : archiefwezen.
 VAN HERCK, Z.E.H., pastoor-deken, Kontich,
 Dr in de klassieke philologie, licentiaat in
 archeologie en kunstgeschiedenis : christe-
 lijke iconografie, Vlaamse Kunst van de
 renaissance, Otto Vaenius.
 VAN LIMBERGEN Jozef, sterrenkundige,
 Mortselschesteenweg 20, Antwerpen-Deurne :
 sterrenkunde.
 VIERIN Jos., architect, provinciaal adviseur
 voor monumentenzorg bij den Wederopbouw,
 Lange Rei 14, Brugge : Westvlaamse archi-
 tectuur en monumentenzorg.
 WITTEMANS Frans, Mr., advocaat, Haring-
 rodestraat 5, Antwerpen : geschiedenis der
 Oranjes.

HEEMKUNDIGE BIBLIOGRAFIE VANAF 1940. - V.

MECHELEN

- 1 De Iongh Jane. - Regentessen der Nederlan-
 den : I, Margaretha van Oostenrijk.
- 3 De Poortere A. - Barth Verschaeren (schil-
 der)
- 2 De Vroede Paul. - Mechelsche Middelneder-
 landsche oorkonden van voor 1300 (over-
 druk).
- 0-2 XXX. - Handelingen van den Kon. Kring
 voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van
 M. Boekdeelen 45-47.
- 1 Goossens Korneel. - M., het paradijs aan
 de Dele.
- 3 Mertens Frans. - Prosper De Troyer (schil-
 der).
- 1 XXX. - Prosper De Troyer. Gedenkboek
 (schilder).
- 3 van Dijk Denis. - Groenteteelt in open
 lucht (vooral in 't Mechelsche).
- 0 Van Doorslaer G. - Kerk van de HH. Jan-
 Baptist en Jan Evangelist te M. (inventar-
 is der kunstvoorwerpen)
- 3 XXX. - Wat weten we over M. ? (heem-
 kunde).

MEENEN

- 3 Van der Meersch Maxence. - L'Empreinte
 du Dieu (roman), heruitg.

MEETJESLAND

- zie ook Eekloo.
- 2 Steghers Oktaaf. - Mon uit 't Leen (roman).
  - 1 Vigoureux Gustaaf. - Vlaamse folklore -
 vertellingen.

MEETKERKE

- 2 Pollet J. - Toponymie van M., met een ge-
 schiedk. schets 43/28
- 2 van Outryve d'Ydewalle Hubert. - En at-
 tendant l'ouverture! Suivi de «Moerepsalm».

MEIGEM

- zie Deinze.

MERCHTEM

- 3 Rasse François. - Notice sur Auguste De
 Boeck (overdruk).

MERKSEM

- zie Antwerpen, Scheers.

MOERE (Brugge)

- zie Meetkerke (van Outryve).

MOL

- 2 Haesaerts Paul. - Jakob Smits of De strijd
 tusschen licht en schaduw.
- 3 Smits Jakob. - Brieven, ingeleid door Roger
 Avermaete (Fr. brieven aan Avermaete 1919-
 1923).

MORESNET

- 2 Kriescher Josef. - Moresnet. Eine geschicht-
 liche und politische Darstellung.

NEIGEM

- ? Boon Jozef. - De gulden kronijken der
 Lieve Vrouw van Bevingen.

NEVELE

- 2 Piette Hélène. - Les soeurs Loveling.

NIEUWPOORT

- 3 Verdriev Leo. - Storm over de Zelte, Mei
 1940.

OEDELEM

- 3 Fonteyne N. E. - Kinderjaren. (Twee mus-
 schen voor één penning), 3e uitg. (2e :
 1942)

OEELEGEM

- 3 Simons Jozef. - Victor Ceuleman, 4e dr.
 (autobiografische roman)

OEEVEL

- 0 Hildebrand (Père). - Le martyr Georges
 de Geel (uit O.)

OOLEN

- 1 Lauwerys J. - Oolensche bijdragen II (voor-
 al over den «Pot») 42/162

OOSTENDE

- 0 Akademie der Marine van België. Mededeelingen. Boek 2 (1938-9) (o.m. Buyskens O. : Het uitzicht van de schepen der Oostendische Compagnie).
- 1 Brijs Hendrik. - Schetsen uit het vischmijnbedrijf (verhalen).
Collin Isi. - Quinze âmes et un mousse.
- 3 de Burbure de Wesembeek M. A. - Souvenirs d'un corsaire Ostendais (begin 19e eeuw).
- 3 De Ceulener Marcel. - Het geheim van de Groendreef (politieroman).
- 3 De Reul Paul. - Notice sur Joseph Vercoulle (overdr. uit Annuaire de l'Acad. roy. de Belg.)
- 2 Dumont Georges H. - Banquibazar. La colonisation belge au Bengale au temps de la Compagnie d'Ostende.
- 1 Duribreux Gaston. - Derina (roman).
- 3 Fierens Paul. - James Ensor (schilder).
- 1 Jonckheere Karel. - Tita vlucht (oorlogsverhaal).
- 3 Marote Henri Ferdinand. - Souvenirs d'un corsaire ostendais, 1811-1814. Texte présenté et adapté par A. de Burbure de Wesembeek.
- 1 Muls Jozef. - James Ensor, peintre de la mer.

OOSTHAM

- 1 Jamar H. - O. Beknopte geschiedenis. 42/24 zie Kwaadmechelen.

OOSTKERKE

- 2 Buysse Emile. - Sneeuw en houtrook (vertellingen).

OOST-VLAANDEREN

Zie ook : Aalst, Baasrode, Bellem, Deinze, Dendermonde, Durmeland, Eekloo, Geeraardsbergen, Gent, Herdersem, Leie, Lokeren, Meetjesland, Meigem, Neigem, Nevele, Oostwinkel, Oudenaarde, Petegem, Polder, Ronse, Ronsele, Rupelmonde, Schelde, Schipdonksche Vaart, Stekene, Sinaai, Waasland, Wetteren.

- 1 Depauw Valère. - Zuid-Vlaanderen roept!
Everaert Oswald. - Geschenk van de goedheid (roman uit Zuid-Oostvlaanderen).
- 3 Inlichtingsrepertorium over de werken voor hulpbetoon en der medico-sociale diensten (Bisdome Gent).
- 3 Stijns Reimond. - Ruwe liefde (roman), heruitg.
- 1 Teirlinck Herman. - Marie Speermalie (roman: Zuid-Oostvl.)

OOSTWINKEL

zie Schipdonksche Vaart.

OUDENAARDE

- 1 Depauw Valère. - zie Ronse.
- 2 Keizer Karel en Janekin, de bloem van O.

OVERMAAS

- 0 Langohr J. - Het Land van O. en de Karolingische of Wachtendonksche psalmvertaling (Balens-bij-Verviers)
- 3 Ruwet Joseph. - L'agriculture et les classes rurales au pays de Herve sous l'ancien régime.

PETEGEM (Deinze)

- 1 De Meulemeester M. - Een Norbertinessenklooster te P. in de XIIe eeuw (overdruk).

POLDER

- 2 Het Jacob Jordaenspad van den V.T.B. (Antwerpsche P.)
- 2 De Paradé F. - Polderland (novellen uit den Oostvl. Schelde-P.)
- 2 Roelants Maurice. - Maria Danneels (ro-

man), herdr.

- 2 Van Hulse Raf. - Poldervolk (roman uit den Oostvl. P.), 2e uitg.

RETIE

- 2 Sneyers Edward. - De St-Pieterskapel te R.
- 0 Sneyers Edward. - R. in vroegere oorlogen

ROESELARE

- ? Flipts Jozef. - De klokken. Bijdrage tot de geschiedenis van R.
- 2 Rodenbach Albrecht. - Brieven, verzameld, ingeleid en toegelicht door Dr. R. F. Lissens.

RONSE

- ? Bekouw J. H. - Bannelingen en vluchtelingen uit R. (Spaansche Overheersching)
- ? Depauw Valère. - Jules Bonnemine. Van twee sukkeleers.
- 2 Depauw Valère. - Tavi. Een vroolijk guitenleven, 5e dr.
- 0 Depauw Valère. - Van twee sukkeleers (novelle)
- 1 Depauw Valère. - Zuid-Vlaanderen roept!
- 2 Emmanuel M. en Mora Nestor. - De watermolens van R. 43/58
- 2 Peers Maurice. - Ovide Decroly (paedagoog)

RONSELE

zie Schipdonksche Vaart.

RUISBROEK (B.)

- 1 Reypens L. - Ruusbroec de Wonderbare (bloemlezing).
- 0 Theys Constant. - Korte geschiedenis van R. 40/451
- 2 Van den Bogaert J. - Uit het leven van den «Wonderbaren» Jan Ruusbroec.

RUPELMONDE

- 2 Scheltjens Lodewijk. - Geeraard Mercator. Zijn leven en werken, 2e uitg.

RUPELSTREEK

- Frans Fr. - zie Heidekens
- ? Heidekens Tony. - In de schaduw der schoorsteenen (roman).
- 1 Heidekens Tony (Moorkens Gaston). - Literatuur der R. (verhandeling) 41/540
- 0 Heidekens Tony en Frans Fr. - Steen als vertrekpunt.
- 2 Van Aken Piet. - De falende god (roman)
- ? X. - Zes en dertig Rugo-Koppen (kunstenaars uit de Rupelgouw)

SCHAARBEEK

- 2 De Meyer Petrus Baptista. - Leven van de H. Alice van S. zie Brussel, Robyns.

SCHELDE

- 3 Corbet August. - Frans Hens (schilder).
- 2 De Bock R. en Seghers Maurice. - Binnenvaartuigen en vissersschepen op de Schelde rond 1900 42/317
- 1 De Bom Emmanuel. - Scheldelucht (novellen)
- 3 De Bruyn Jeanne. - De speelman en zijn zoon (roman), 2e dr. (1e : 1941)
- 1 Denucé Jan. - De S. (aardrijkskunde)
- 2 De Paradé F. - Polderland (novellen)
- 3 Gevers Marie. - La Grande Marée (roman)
- 2 Het Jan Hammeneckerpad van den V.T.B.
- 3 Officieele lijst der Belgische vissersvaartuigen
- 0 Peleman Bert. - Land aan de S. (gedichten)
- ? Ritter P. H. - De hoorn der S. (Zeeland)
- 2 Seghers Maurice. - zie De Bock R.
- 1 Streuvels Stijn. - De maanden (in zijn Scheldeland)
- 2 Streuvels Stijn. - De teleurgang van den

Wate
1 Van
(rom
1 Wille
SCHIPD
1 Van
en 22
SCHOT
0 Van
meen
SINAAI
0 De V
de 1
kerk
SINT-JO
2 Dupo
studi
oorlo
lecter
heid
SINT-M
3 Van
Het r
SINT-TE
2 Prijs
(rom
2 Prijs
man.
3 Rogg
Euch
St.-T
STABRO
2 De B
schild
3 Marli
STEKEN
1 De K
den,
TERVU
3 Carto
2 Scho
Cong
1 Scho
Histo
châte
logiq
(over
TESSEN
1 Van
- Alo
0 Van
- Op
TIEGEM
? Bosc
in ee
2 Streu
lusto
TIELT
1 Vers
Geloc
TIENEN
2 Amia
(1865
2 Dewa
3 Roc
TILDON
1 Simo
Joh
(1785
TONGE
2 Sour
delie

- Waterhoek (roman), 3e dr.
- 1 Van Passen Robert. - Het leven is muziek (roman) 42/163
- 1 Willems Paul. - Tout est réel ici (literatuur)
- SCHIPDONKSCHIE VAART**
- 1 Van Heddegem Frans. - Oorlogsdagen (2e en 22e linieregiment in Mei 1940)
- SCHOTEN**
- 0 Van Mieghem R. C. - Geschiedenis der gemeente S.
- SINAAI**
- 0 De Waele F. Jozef. - Kunstwerken van de 17e en 18e eeuw in de St-Catharina-kerk van Sinaai-Waas.
- SINT-JORIS-AAN-DEN-IJZER**
- 2 Duponselle R. - IJzerfront en dialect. Een studie over de invloeden van oorlogs- en naoorlogsomstandigheden (1914 vv.) op de dialecten van het gewezen IJzerfront, inzonderheid van de gemeente S.
- SINT-MARTENS-LATEM**
- 3 Van de Voorde Urbain. - Albert Servaes of Het religieus expressionisme.
- SINT-TRUIDEN**
- 2 Prijs Hendrik. - Het huis met de glycines (roman), 2e dr.
- 2 Prijs Hendrik. - Het zwakke verzet (hist. roman, einde 18e eeuw).
- 3 Roggen Domien. - De grafkapel van de HH. Eucharius en Trudo in de oude abdijkerk te St.-Truiden.
- STABROEK**
- 2 De Bom Emmanuel. - Marten Melsen, oolijkschilder van de boeren uit het Polderland.
- 3 Marlier Georges. - Marten Melsen (schilder).
- STEKENE**
- 1 De Kesel Camiel. - De drang naar 't verleden, 2e verbeterde uitg. 42/50
- TERVUREN**
- 3 Carton de Wiart Hubert. - Saint Hubert.
- 2 Schouteden H. - Guide illustré du Musée du Congo belge, 4e éd.
- 1 Schouteden-Wéry J. - Tervuren en Brabant. Histoire de la région, de la localité et de ses châteaux. I. Esquisses géographiques et géologiques. Préhistoire et origines historiques (overdruk)
- TESENDERLOO**
- 1 Van Looi Minus (Van der Voort Benjamin). - Aloud boerenbloed (roman).
- 0 Van Looi Minus (Van der Voort Benjamin). - Op Baalmolen (roman).
- TIEGEM**
- ? Boschvogel F. R. - Drie Vlaamsche Sinten in een kerkraam (o.m. Arnold).
- 2 Streuvels Stijn. - Tieghem, het Vlaamsche lustoord, 2e, bijgewerkte uitg.
- TIELT**
- 1 Verschuere Antonellus. - De Zusters van 't Geloove (kerkel, gesch.)
- TIENEN**
- 2 Amiable Eugène. - Légionnaire au Mexique (1865-7) (mémoires van een Tienenaar)
- 2 Dewalhens Paul. - Tirlémont.
- 3 Rock Robert. - Tienen.
- TILDONK**
- 1 Simons A. - De « Heilige Pastoor » van T. Johannes Cornelius Martinus Lambertus (1785-1869)
- TONGEREN**
- 2 Sourie Louis. - Het heilig avontuur van Godelieve, Gudula, Kristin en Lutgardis.

TONGERLOO (A.)

- 1 Van Straaten Werenfried. - Het witte leven. Geest en gestalte van T. (de abdijs)

TORHOUT

- 2 Firmin. - Zie Meersseman.
- 2 Meersseman G. en Firmin. - De kerk van T. in het licht der jongste opgravingen.

- 1 Van Coppenolle V. - Z.E.H. Kan, Dr. De-coene.

TURNHOUT

- 2 Het godsdienstig en maatschappelijk T. Jansen J. E. - zie Kempen.

- 3 Jansen J. E. en Nuyts J. - Taxandria, XI.

- 1 Van Hemeldonck Emiel. - Johan Van der Heyden, magister (roman uit de 16e eeuw)

- 2 Vermeir H. - Ook een paradijs (zijn kerk)

- 3 V.T.B. - Sniederspad Antwerpen-Turnhout

VELDWEEZELT

- 3 Haeghens Gustave. - La troisième alerte (10-5-40).

VILVOORDE

- 1 Nauwelaers J. - Histoire de la ville de Vilvorde I. 42/187

VLAAMSCH-BRABANT

- 2 Annuaire officiel du clergé de l'archevêché de Malines, 39e année.

- 3 Baeyens Albert. - Die goede Moeder Aarde (roman uit het landelijk leven)

- 3 Cosyn Maurice. - Environs de Bruxelles. I. Bruxelles-Forêt (gids).

- 3 Verbouwe Alexis. - Brabantsche eeuwelingen (overdruk).

- 2 Verhoog van den bestuurstoestand der provincie Brabant, Zitting van 1942. Bijlagen.

VLIET (Klein-Brabant)

- 3 Dewachter Richard. - Fluppe Vennes.

VOSSELAAR

- 0 Van Hemeldonck Emiel. - Berk en brem (roman) 41/388

- 3 Van Hemeldonck Emiel. - Dorp in de hei (roman), heruitg.

- 2 Van Hemeldonck Emiel. - Konijnenberg (roman), 2e dr. (1e: 1941)

- 1 Van Hemeldonck Emiel. - Johan Van der Heyden, magister (roman uit de 16e eeuw).

WAASLAND

- zie ook : Durmeland, Lokeren, Polder, Ruppelmonde, Schelde, Sinaai, Stekene.

- 1 De Pillecijn Filip. - De soldaat Johan (roman uit de 15e eeuw; heide in het Durmeland), 2e uitg.

- 2 De Roeck M. - Het Land van Waas en Boom. Bijdrage tot de landstreken-geographie van België.

- 1 De Wilde Jozef. - De zegebanier (verhaal uit den tijd der Kruistochten, 12e e.; o.m. Beveren) 41/492

- 3 De Witte Romy. - De nieuwe morgen (roman)

- 0 Hodister Stan. - Betteke Mommens. Een verhaal uit den heikant.

WESTERLOO

- 3 Van Gansen-Gedenboek, 1842-1942 (Boerenkrijg)

WEST-VLAANDEREN

- zie ook : Assebroek, Brugge, Damme, Deerlijk, Gistel, Heist, Heule, Ieper, Ingooigem, Kerkhove, Koksijde, Kortrijk, Kust, Lampnisse, Leie, Lissewege, Loo, Marke, Meeuwen, Meetkerke, Moere, Nieuwpoort, Oedelem, Oostende, Oostkerke, Roeselare, Sint-Joris, Tiegem, Tielt, Torhout.

- 2 Almanak voor het bisdom Brugge 1942, 107e jaar.
 3 Almanak voor het bisdom Brugge 1943, 108e jaar.
 2 Boschvogel F. R. - Robrecht de Fries, de grootste graaf van Vlaanderen.
 2 De Ridder Roel. - Als de stormen luwen (roman)
 0 Firmin (Broeder). - De Romaansche kerkelijke bouwkunst in W.
 1 Germonprez Fred. - Volk uit den Westhoek, 3e dr.
 2 Huys Victor. - Bakelandt en de rooversbende van het Vrijbosch, 6e uitg.
 2 Leroy Juul. - Karel de blauwer, (schets uit het smokkelaarsleven, 5e dr, volksroman)
 2 Linker Hans Willi. - Spel in Vlaanderen (nouvelle uit den eersten Wereldoorlog; uit het Duitsch)
 3 Streuvels Stijn. - Le champ de lin. Traduit du néerl. par Josse de Zangré et Jean Borignon)
 2 Streuvels Stijn. - De maanden, 2e dr.
 3 Streuvels Stijn. - Stille avonden (landelijke verhalen), 4e dr.
 2 Van Coppennolle Maurits. - Westvlaamsche bedevaartvaantjes.
 ? Van der Meersch Maxence. - L'empreinte du Dieu (roman)
 ? Van de Velde Anton. - Willem van Saeftinge (hist. verhaal)
 2 Vandewoude G. - Vlaanderen's tragedie in den Westhoek (gesch.)
 0 Van Haverbeke Filibert (Edgar Muylle). - Donderkoppen (sociale volksroman)
 3 Verdievel Leo. - Storm over de zelte (Mei 1940)
 2 Vermeulen Edward. - Het betooverde hof (roman), herdruk.
 3 Vermeulen Edward. - De Blickekaerts (roman), 3e dr.
 2 Vermeulen Edward. - Caïn's zonde (roman), herdruk.
WETTEREN
 0 XXX. - Jan Broeckaert, Zijn leven en zijn werk, 42/326

WUUSTWEZEL

0 XXX. - Wesalia, Jaarboek 1938-40. Orgaan van den Oudheidk, Kring van W. XII; 42/299

ZANDVLIET

1 Emmers Bert. - De ijzeren arm (jeugdverhaal).

ZEVENEKEN

2 Van de Vyver Ferdi. - Uit de Ledegouw (spreuken, gezegden, rijmpjes, liedjes en vertellingen) 42/318

2 Van de Vyver Ferdi. - Onder den toren (vertellingen, spreekwoorden, liederen uit de Ledegouw)

ZICHEM

? Claes Ernest. - De fanfare de Sint-Jansvrienden, 8e dr.

3 Claes Ernest. - De Heiligen van Z., 3e dr.

3 Claes Ernest. - Herman Coene, 4e dr.

0 Claes Ernest. - Jeugd (autobiografisch verhaal)

2 Claes Ernest. - Jugend (Duitsche vertaling)

3 Claes Ernest. - Onze smid, 5e dr.

2 Claes Ernest. - Pastoor Campens zaliger, herdr.

3 Claes Ernest. - La vie joyeuse et vertueuse du curé Campens. Trad. du fl. par Yves Lenoir, 3e éd.

2 Claes Ernest. - Zichemsche novellen, 4e dr.

ZINGEM

3 Dierickx M. - Geschiedenis van Z.

ZONIENWOUD

3 Cosyn Maurice. - Environs de Bruxelles. I, Bruxelles-Forêt (gids)

ZOTTEGEM

2 Van Rooy Jozef. - Egmont (geschiedk. roman)

ZOUTENAAIE

2 Defraeye Leon. - Zoutenaai. Geschiedkundige snipperingen.

ZOUTLEEUW

1 (Meeusen V.). - Gids voor de bezoekers der Sint-Leonarduskerk te Z. (ook in 't Fransch)

ZWIN

2 Buysse Emiel. - Sneeuw en houtrook (vertellingen)

1 De Smet Jozef. - Monnikerede. Een verdwenen zeestad van het Zwin.

Lees in «Toerisme» !

Op bl. 173, Zutendaal

Op bl. 176, Onze Cornelissenhulde

Op bl. 179, 188, 197, 208, 218, 228, Mededeelingen over het Verbond voor Heemkunde

Op bl. 188, Onze vragenlijst over wind- en watermolens

Op bl. 197, 208, 218, 229, Ons onderzoek betreffende de molens

Op bl. 189, 221, Grotten van O. L. V. van Lourdes in het Brugsche

Op bl. 194, Het ontstaan der taalgrens

Op bl. 197, Inzendingen voor den eersten jaarlijkschen Prijs van het Verbond

Op bl. 197, Uitstekend (heemkundig) vacantiwerk !

Op bl. 198, Over heimatliederen

Op bl. 207, Nieuwpoort in 1489

Op bl. 213, Wandeling door West-Brabant

Op bl. 217, Merkwaardige schouwen te Brugge

Op bl. 219, Reglement van den tweeden jaarlijkschen prijs van het Verbond

Op bl. 227, Over Meenen en Izegem

enz., enz.

EEN VERZOEK.

Mogen we onze leden vriendelijk doch dringend verzoeken niet te wachten op de aanbieding der mooie lidmaatschapskaart om te betalen ? Deze aanbieding door den brievenbesteller kost ons inderdaad één frank, gezwezen van heel wat werk en moeite. Daarenboven loopt dan de mooie kaart, speciaal voor 1944 geteekend door kunstschilder Luc De Decker (Brussel) en een typisch Brabantsch landschap verbeeldend, gevaar bevuild en beschadigd te worden. Schrijft u over of stort u op de postrekening 93.627 van den V.T.B., Sint-Jacobsmarkt 45, Antwerpen, dan betaalt u niets méér. Ons echter laat u één frank van het geringe lidmaatschapsgeld sparen, behalve nog tijd en arbeid. Stel dus a.u.b. niet langer uit en bezorg ons nog deze week uw 10 frank. We zenden u dan onder omslag de lidmaatschapskaart. Nieuwe leden voor 1944 ontvangen nummer 6 van jaargang '43 kosteloos.

«Heemkunde», orgaan van het Verbond voor Heemkunde, afdeling van den V.T.B., Sint-Jacobsmarkt 45, Antwerpen (uitgever).

Hoofdredakteur : Jozef Van Overstraeten, Parklaan 24, (O.-VI.)

Drukker : P. Dirix, Apostelstraat 8-10, Antwerpen. Toelatingsnummer : P. 303.